

національно-визвольної боротьби, піднесення культурно-просвітницької роботи та національної свідомості серед населення на теренах Галичини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арсенич П. Родина Шухевичів. - Коломия: ВІК. 1995. - 80с.
2. Державний архів Івано-Франківської області (ДАІФО). - Ф.2. - Оп. 3. - Спр.312. - арк. 7.
3. ДАІФО. - Ф.6. - Оп.1. - Спр. 94. - арк. 12.
4. Дорошенко Д.М. Історія України. - Краків-Львів. 1942 -252с.
5. Історія України в особах ХІХ - ХХ ст. - К.: Україна. 1995, - 480с
6. Іваничук Р Нариси історії Просвіти. - Львів-Краків-Париж. 1993 - 232с. .
7. Крип'якевич І. П.//3 історії Галицького краєзнавства. Туристика І краєзнавство. - 1925. - Ч. 1. - С.1-3.
8. Козицький А. Краєзнавчо-туристичне товариство «Плай» (1924-1939 рр.)//3 історії вітчизняного туризму: 36. наук. ст. - К.: ФПУ, 1997. - С.58-65.
9. Питуляк М.Р. Розвиток туризму на Тернопільщині у 20-30 роках ХХ ст.//3 історії вітчизняного туризму: 36. наук. ст. - К.:ФПУ, 1997. - С. 76-82.
10. Франко І., Гнатюк В. Два поклики / Діло. - Львів, 1902. - С. 77-79.

ВИКОРИСТАННЯ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ КНЯЖОГО ГАЛИЧА В ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТАХ ТА ЕКСКУРСІЯХ

ТАРАС МАЛАНЮК

Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, м.Івано-Франківськ

Актуальність. Івано-Франківщина – це чудовий край, що має багату архітектурну спадщину. Більшість архітектурних пам'яток Прикарпаття тісно пов'язані з історичним минулим краю і мають багатозначну історію.

Так, на початку 2000 року на обліку та під охороною держави в області нараховується з найдавніших часів (ХІІ століття) і до ХХ століття включно 1423 пам'ятки архітектури, з них 513 культових споруд: 482 церкви (335 дерев'яних і 127 мурованих), 24 костели та 7 синагог [2].

Найдавніші історико-архітектурні пам'ятки знаходяться в древньому Галичі, до яких прокладені туристичні маршрути. Ці пам'ятки служать важливим засобом пізнання рідного краю, сприяють вихованню національної самосвідомості, прищеплюють високу загальну та професійну культуру.

Метою дослідження є вивчення архітектурної спадщини княжого Галича та використання її в туристичних маршрутах та екскурсіях.

Результати дослідження. Вигляд древнього Галича прикрашали багаті на свою архітектуру святині, серед яких Успенський собор вважався найкрасивішою, найвеличнішою монументальною культовою спорудою західно-українських земель і не поступався кращим соборам Києва, Чернігова, Новгорода.

Дослідження, проведені в 1936-37 рр. Я.Пастернаком, виявили найрізноманітніші декоративні фрагменти, які прикрашали цей храм. В інтер'єрі храму розмальовані фрески і мозаїка. Цей собор за розмірами прирівнюється до Софійського собору .

На підставі археологічних досліджень у 1970-1975 рр. проведена консервація Успенського собору [1].

Справжньою перлиною давньо-галицької архітектури є церква святого Пантелеймона, яка єдина з наземних храмів збереглася до наших днів у с.Шевченкове. Комплекс собору 1200 року належить до найдавнішого романовізантійського стилю. Він мурований із білого тесаного каменю-пісковика. У серпні 1992 році в соборі вперше за багато років відбулося святкове Богослужіння [2]. На підставу 1100-річчя заснування тут проведено значні ремонтно-реставраційні роботи, які завершилися в 1998 році під керівництвом відомого львівського архітектора і реставратора І. Могитича.

У центрі сьогоднішнього м.Галича збереглася з давніх віків церква Різдва Христового – найцінніша пам'ятка архітектури, що дійшла до наших днів.

Точна дата побудови церкви у джерелах не зафіксована. Дослідники називають різні дати зведення храму: 1-а половина або середина XV століття (Й.Пеленський, 1991), XI-XIII століття (В.Левицький, 1926), межа XIII-XIV століття і кінець XIV початок XV століття [3], 2-га половина XIV століття (З. Федунків, 1994). Але всі науковці погоджуються з думкою, що мурована церква постанала на місці дерев'яної (XII ст.), а та – на місці язичницького капища.

Сьогодні церква Різдва Христового – це мурований тринефний храм із трьома півкруглими апсидами зі східної сторони і трансептом. Бокові нефи одноярусні, центральні – двоярусні. Дах споруди завершений круглим барабаном із карнизом та куполом.

Віля залишків фундаменту Успенського собору XII ст.. в с.Крилосі збереглася будівля пізнішого періоду – Успенська церква XVI ст. На думку дослідників, на зведення цього храму використані матеріали з руїн колишнього княжого собору. Фундаменти і стіни викладені з коленого або тесаного вапняку [2].

Наш екскурс у минуле історико-архітектурних пам'яток княжого періоду був би неповним, якби ми не згадали про Галицький старостинський замок, руїни якого збереглися до наших часів. Він розташований на Замковій горі, у центрі сучасного міста Галича, на правому березі Дністра, де в минулому знаходилась пристань. Археологи вважають, що замок у XIV ст. був дерев'яним, а з XVII ст. – кам'яним [2].

У наші дні проведена консервація його руїн, архітектори виношують план реконструкції замку.

Висновки. Використання архітектурної спадщини княжого Галича в туристичних маршрутах і екскурсіях значно розширює знання вітчизняних так і іноземних туристів про історію та

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бевз М. Успенський собор давнього Галича: історія вивчення, проблеми збереження та реставрацію // Пам'ятки України. 2001. - №4. - С. 30-35.
2. Гаврилів Б., Гаврилів М. Пам'ятки історії та культури Івано-Франківщини. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 76.
3. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – К. 1985. – Т. 2. – С. 224.
4. Пеленський Й. Тасмниці столяного града // Літопис Червоної Калини. 1991. - №1. – С.42-45.